

P.Th.J. Kuijer (1915-2008)

Aimabel man met een aanstekelijke toewijding

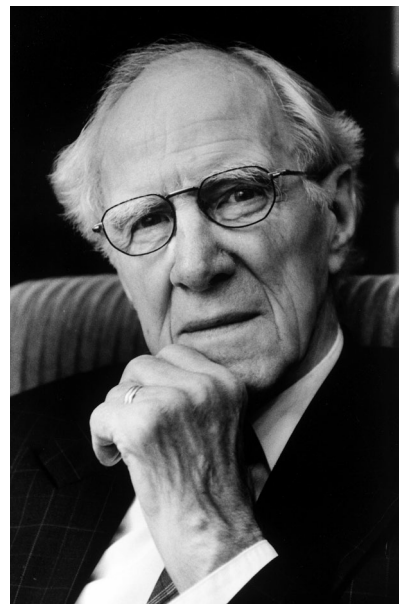
Rob van de Laar

Op 10 januari 2008 ontviel ons, op bijna 93-jarige leeftijd, drs. P.Th.J. Kuijer, oud-gemeente-archivaris van Schiedam en, laats-telijk, oud-gemeentearchivaris van 's-Hertogenbosch.

Pieter Theodorus Jozef Kuijer werd op 17 januari 1915 in Rotterdam geboren en groeide daar op. Na het Gymnasium volgde hij een studie geschiedenis aan de Rijks-universiteit Leiden maar de oorlogsomstandigheden zetten daar voorlopig een punt achter: tijdens het studentenprotest tegen het ontslag van joodse hoogleraren onderbrak professor Huizinga plotseling het college dat op dat moment ook door Piet Kuijer werd gevolgd, en ging in staking. De daaropvolgende sluiting van de universiteiten was er de oorzaak van dat Kuijer zijn studie moest afbreken. In 1943 dook hij tijdelijk onder om aan de *Arbeitseinsatz* te ontkomen, om vervolgens als volontair werkzaam te zijn bij het Rotterdamse gemeentearchief waar hij zijn diploma archiefambtenaar 1e klas behaalde. In 1946 trouwde hij met Anna Catharina Verburg († 20 juli 1995). Samen kregen zij drie kinderen: Thea, Ineke en Theo. Na de oorlog pakte hij zijn afgebroken studie geschiedenis weer op en werd, vanwege zijn kennis van de archieven, bovendien assistent van de Leidse hoogleraar maritieme geschiedenis, Tex Milo. Toen Kuijer in 1954 afstudeerde volgde direct daarop zijn benoeming tot gemeentearchivaris van Schiedam. Daar bouwde hij uit wat zijn voorganger Van der Poest Clement was begonnen.

De nieuwbakken archivaris vatte het plan op om een reeks monografieën uit te geven over diverse Schiedamse onderwerpen, uitmondend in de reeks *Schiedamse Miniaturen*. Vanuit zijn functie wist de archivaris tal van jongere en oudere auteurs te bewegen om te publiceren en was daarbij ook zelf verantwoordelijk voor diverse publicaties. Vanwege zijn brede culturele belangstelling werd Kuijer tevens aangesteld tot adjunct-directeur van het Schiedamse Stedelijk Museum.

In 1964 kwam de baan van stadsarchivaris bij de gemeente 's-Hertogenbosch vrij. De rijkdom van het archief en de sfeer van de oude Hertogstad trokken hem zeer aan. Kuijer solliciteerde en werd aangenomen. Gezien de voorgenomen verhuizing van het archief verzocht het stadsbestuur hem om zo snel mogelijk in dienst te treden. Uiteindelijk heeft hij zich tot zijn afscheid in 1980 met de herhuisvesting bezig gehouden en daarbij haast evenzovele mogelijkheden onderzocht als zijn dienstjaren tellen. Zelfs de laatste, door Kuijer mede geïnitieerde voorgenomen herhuisvesting, waarvan het plan de gemeenteraad al had gepasseerd, (het Redemptoristenklooster Sint Josephstraat) ging uiteindelijk niet door. Vanwege de krapte in de in gebruik zijnde ruimtes onder de trouwzaal volgden in zijn tijd vele interne verhuizingen en uitbreidingen. De grootste daarvan was in 1977 toen *Achter het Stadhuis* de voormalige ruimten van Burgerzaken als studiezaal konden worden ingericht. Eind jaren zeventig lagen de bestanden verspreid over kelders, zolders, het eigenlijke depot en gebouwen elders in de stad. Er was geen adequate brandvrije ruimte met juiste klimatologische omstandigheden. Ondanks dat klaagde hij niet maar

De heer Kuijer bij gelegenheid van het verschijnen van zijn standaardwerk, 2000.
(Foto: Olaf Smit)

werkte gestaag aan herhuisvestingsplannen. Kuijer was een heer van stand die liever de ambtelijke ruimtes en het depot netjes opruimde, wanneer de gemeenteraad op bezoek kwam, dan te tonen in welke erbarmelijke toestand het historisch belangwekkende materiaal was opgeborgen en verkeerde. Naast deze materiële zorg ging zijn hart voornamelijk uit naar de geschiedenis. Hij deed onderzoek, publiceerde en hield vele lezingen. Het Bossche publiek, mede geraakt door enkele omstrede besluiten ten aanzien van de oude historische stad zoals de dreigende demping van de Binnendieze, kreeg meer interesse in de Bossche historie. Mede daardoor ontstonden in die jaren heemkundeverenigingen als De Boschboom en de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch. Als chef van het archief stimuleerde Kuijer de medewerkers zich intensief bezig te houden met de popularisering

van de geschiedenis, onder andere via deze heemkundeverenigingen. Hierdoor en door de verbeterde studiezaal verdrievoudigde het aantal bezoekers in de jaren zeventig. 'Het grote resultaat', zo zei hij in een interview, 'is dat deze archiefdienst opengebrouwen is, zijn ivoren-toren status verlaten heeft (...) ook en vooral voor de gewone man'. Van de 478 bezoekers in 1964 groeide het aantal tot ruim 3300 in 1979. Niet in de laatste plaats vanwege de 'persoonlijke, hartelijke en vriendelijke benadering' zoals burgemeester Van Zwieten bij het afscheid in 1980 stelde.

Als hoofd van het archief ging zijn zorg tevens uit naar de bijzonder goede collegiale sfeer die het stadsarchief nog steeds kenmerkt. Er was aandacht voor sociaal samenzijn zoals de verjaardagen die steeds op zeer gepaste wijze uitvoerig werden gevierd met de nodige traditionele plichtplegingen.

Ook buiten het archief was Kuijer actief in de Bossche samenleving. Hij was ondermeer secretaris van de Stichting 'Openbare Bibliotheek 's-Hertogenbosch', lid van de Commissie voor de bibliotheek van het *Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant*, commissaris van de heemkundekring 'Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch', bestuurslid van de Historische sectie van het Noordbrabants Genootschap en penningmeester van de Stichting 'Bisschoppelijk Museum 's-Hertogenbosch', bestuurslid van de Stichting 's-Hertogenbosse Monumentenzorg en lid van de Adviesraad van de Kring voor Geschiedenis en Heemkunde 'De Boschboom'.

Bij zijn afscheid volgde, vanwege zijn verdiensten, de benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Tegelijk werd hem gevraagd

om, ter gelegenheid van het aanstaande 800-jarig bestaan van de stad in 1985, de geschiedenis van de stad in één boek samen te vatten. Na vijf jaar van noeste arbeid bleek dat niet haalbaar. Besloten werd om een consortium van maar liefst 21 geschiedkundigen de periode van ná het roemruchte jaar 1629 (de verovering van de stad door Frederik Hendrik) te laten beschrijven (verschenen in 1997). Kuijer zelf ging gestaag door en zo verscheen zijn *Magnum Opus 's-Hertogenbosch, stad in het hertogdom Brabant ca.1185-1629* in 2000, vanwege de omvang (700 pagina's) de *Dikke Kuijer*

Het personeel van het Stadsarchief in 1980, vlak voor het afscheid van de heer Kuijer als gemeentearchivaris. Op de foto staan twee medewerkers die nu nog in het Stadsarchief werkzaam zijn: Jan Buiks en Rob van de Laar. (Foto: Stadsarchief)

genoemd. Bij de presentatie daarvan grapte hij: 'Misschien hadden we elkaar niet helemaal goed begrepen, maar het zou in vijftig klaar zijn, welnu ik ben nu 85! Als ze in 1980 hadden gezegd 'je mag er 20 jaar over doen', was ik in lachen uitgebarsten', voegde hij eraan toe. Bij die gelegenheid kreeg Kuijer uit handen van locoburgemeester Van Beers de erepenning van de stad 's-Hertogenbosch uitgereikt.

Piet Kuijer. Geen baanbreker, geen vernieuwer maar een fragiele heer van stand, weloverwogen met woorden, diep gelovig, scherpzinnig in zijn meningen en uitspraken, een groot stimulator van een brede drempelvrije aanpak van de geschiedenis. Een zeer aimabel man met een aanstekelijke toewijding en onweerstaanbare inzet die ons allen inspireerde en enthousiasmeerde, zelfs nu nog, na zijn vertrek uit dit aardse bestaan. ■■■■

